

תמר גטר

חול'ה ואולה

1.

בעמל רב טיפסו אל ראשו של הר קטום, לא גבוה במיוחד, בקרבת גירנברג, ועתה, מכוסים בענן סמיך שצף מן הקרקע ועד למותניהם, כך ממש בתוכו עמדו חול'ה ואולה והתנשקו. הם מעדו, החליקו מעט, רגליהם מבקשות יציבה על שכבת הקרח העבה, בלב השדה הרמוס, האפור, שעתה היה שטוח כבמה. מסביב הכל היה קפוא. השמים היו כחולים ללא רכב.

שם הגבר נשמע רע מאוד בעברית, אבל חול'ה היה גבר בריא מאוד, חזק, גם אם לא צעיר. הוא היה ספרדי, מכפר לא גדול על שפת הים, לא הרחק מאליקנטה. אולה נולדה בברלין וחייה בצפון, בשוורין. כבר לא היה לה אוויר, אבל חול'ה נשק לה עוד ועוד. אולה לחשה אל תוך פיו של אהובה, בוא נלך מכאן, הרגליים שלי קפואות, הגרביים שלי רטובות. חול'ה צחק ושוב שאב אותה אליו בחמדה גדולה.

עוד רגע עמדו כך, חצויים בענן, משקיפים על המראה המוכי, לכן עד האופק. דבר לא נראה בעדו, אף לא נעליהם.

זה מוזר מאוד, אמרה אולה, לעמוד ככה, חצי, בתוך ענן כל־כך מוגדר, נראה שאפשר לדחוף אותו בידים, להזיז אותו מפה. חול'ה אמר, זה היום המאושר בחיי, אני בעננים!

היה לחול'ה מראה יוצא דופן, דוקרני, עצמותיו בלטו ממנו בעוצמה כבירה: קודקודו הצר והמחודד, מוטת אוזניו, עצמות המצח, הלחיים, האף, הלסתות, השכמות, פרקי הידיים, חזהו והבולט, ארכובות האגן, שוקיו, פיקות הברכיים... קרסוליו... מעל לכל כפות ידיו; לא פיסול, לא ציור מסרו אי־פעם עוצמה נפתלת כזו של כוח ועדינות. הן גם היו מוזרות. לא פגשתם כאלה כפות ידיים. עיניו היו שחורות וריסו ארוכים במידה לא מצויה. אולה היתה לבנה ורכה כיונה והיא שקעה בזרועותיו. ואז אמרה אולה במתיקות, אין לי אוויר, נדמה לי ש... ופתאום היא לא היתה יותר. חול'ה החזיק בה, תחילה צחק, אז

תמה ולבסוף היה המום.

בבית־החולים נקבע מותה של אוֹלָה מדום לב. בתחנת המשטרה ישב חוֹלָה, עגום ומיואש, ומסר בפעם העשירית את עדותו. תייר, אמר חוֹלָה שוב, רק תייר. הכרנו רק שבוע, עמדנו להתחתן. החוקרים התבוננו בחשד גלוי על צורתו המחודדת, הזרה, השחורה. – מאיפה אתה יודע גרמנית? – למדתי, ענה חוֹלָה. – למה למדת גרמנית? – למה לא? שאל חוֹלָה. – אל תתחכם, למה כן? – אוהב את גתה, ענה חוֹלָה. – טוראדור? שאל החוקר עוד פעם. – כן, הייתי טוראדור לפני הרבה שנים, אמר חוֹלָה בעייפות, עכשיו יש לי מסעדה באליקנטה. – טוראדור? חזר החוקר פעם נוספת. – כן, טוראדור, ענה חוֹלָה, בדימוס. – כמה שנים היית טוראדור? – עשרים, ענה חוֹלָה. – וכמה שוורים הרגת? – מה שייך? שאל חוֹלָה. – אדוני, אינך מנהל את החקירה, כמה שוורים? – הרבה, ענה חוֹלָה והיה שוב על סף בכי.

החקירה נמשכה יומיים תמימים, במהלכן הושפל חוֹלָה עד עפר. הגיעו הוריה הזקנים של אוֹלָה. תחילה הזדעזעו ממראהו של חוֹלָה. מימיהם לא ראו גולגולת כה מחודדת, צרות כזו של עצמות, והבליטות הקיצוניות הללו לכל הכיוונים. רק האצבעות הארוכות והשחורות הללו, על מפרקיהן הגרמיים, ופרקי הידיים... חוֹלָה טילטל אותן קדימה ואמר ללא הרף, בשם אלוהים, הניחו לי. הוא היה כה עצוב ועיניו ולחיייו כה שקועות עד כי הוריה של אוֹלָה קמו ועשו מעשה.

ההורים התעקשו. לאחר שקיבלו את צנצנת האפר הקטנה, טיפסו שלושתם באיטיות גדולה אל חלקת השדה הקפוא. אביה של אוֹלָה אמר מלים אחדות. האפר פוזר, שלושתם התחבקו בחום והבטיחו לשמור על קשר. בלילה ישב חוֹלָה ברכבת למדריד ובה אל תוך זגוגית החלון.

הוא לא הצליח בשום פנים ואופן לזכור את תווי פניה של אוֹלָה. נמחקו, כאילו מעולם לא ראה אשה זו שכה אהב, שכה רצה בה. כך לא רצה אשה מעודו. לפני ימים אחדים היה המאושר באדם, ועכשיו מאומה. הדבר החריד אותו עד היסוד. הוא התאמץ בכל כוחו לשוות לנגד עיניו את פניה, את גופה – אוֹלָה נעלמה כלא היתה. היכרותם היתה כה נסערת, כה קצרה. הם לא הצטלמו. אושרם היה עמוק ורב מכדי לדאוג לתייעוד רגשותיהם. חוֹלָה חשב שמיד עם הגיעו למדריד, עוד לפני חילופי הרכבות, ישלח מברק להוריה ויבקש מהם את תמונתה. לא היה במחשבה זו כדי להרגיעו. הוא ישב מבוהל. הרוס. מצחו להט.

איך זה יכול להיות, מה קורה?

.2

שבועיים לאחר מכן עדיין היה זכר תוויה של אולה מחוק, בלתי ניתן לשיקום, אף לא שיקום מזערי ביותר. חול'ה חשב שהוא יוצא מדעתו. הוא חילק הוראות במסעדה, ארז בשנית את תיק הנסיעות שלו וחזר לגרמניה.

הוא נפגש עם הוריה של אול'ה בקתדרלה חמורת הסבר של העיר נאומבורג. שם חיו, וכך הציעה אמה. שלושתם עמדו עתה על רצפת השיש הקרה והביטו מעלה אל העמוד הגבוה עליו ניצב פסלו של אַקְהֶרְט, שליט רב עוצמה, קטן ומוצק, רבוע כולו וקצר איברים, פיו מקומר על לסתות מהודקות, תלתליו סדורים בתסרוקת רומאית, עיניו בולטות תחת מצח רם. יציבתו נחרצת, כולה כוח וסמכות. לצידו, אף היא על עמוד גבוה, גוועת אשתו, אוֹטָה, בעמידה זקופה. יופיה העדין של אוֹטָה פלח את ליבו של חול'ה. לא היתה רק שברירית וענוגה כאחת מגברות המעלה, לא, היתה בה רכות ומתיקות ואותה מידה של חולמנות בשילוב כה כן ורציני שהיה בו כדי להטריף את הדעת. הכתר בראשה הלם אותה אף שכלל לא נראה כי היא יודעת להעריכו, או לשאתו.

וזה האשה בה בחר, אַקְהֶרְט הזה, צלצל קולה המלומד, החד והחזק של אמה של אול'ה. היא סיימה הרצאה מדויקת, קצרה, מלאת אינפורמציה על הפסלים, על התקופה, על הקתדרלה כולה.

חול'ה עמד שם נידח, צופה בתהייה אל הזוג המוזר הזה, העתיק, בראשי העמודים. לאחר שתיקה קלה אמר אביה של אול'ה בקולו השקט:

כן-כן, זה העולם, רפות האשה, היא מן האכזריות שבמשאלות הגבר, והיפה מכולן.

והיפה מכולן, אישרה את דבריו אמה של אול'ה בקולה הברור. בכל המרחב מְנאומבורג עד שטראסבורג לא תמצא פסלים באיכויות כאלה, לא קיים, אין!

בערב, לאחר הסעודה, ישבו שלושתם על הספה, וחיי אול'ה הוצגו בפני חול'ה למן העריסה, אלבום אחר אלבום. הוא לא זיהה את אול'ה באף אחת מן התמונות, אף לא מן השנה האחרונה. הדמות שפגש באלבומים היתה ללא ספק נעימה ונחמדה, אך זרה. מעולם לא ראה אשה זו. הוא חש שדעתו מתערערת. עוד יום-יומיים שהה במחיצת הוריה, סייר עימם באתרים קרובים נוספים, סעד במסעדות משובחות ואף מסר מתכונים קטלונים מיוחדים. מאמציו להסתיר את מצבו הותירו אותו תשוש ורעוע. בלילה הבא ישב חול'ה ברכבת למרריד ובהה אל תוך זגוגית החלון. הוריה של אול'ה נופפו לו במטפחת. הם היו נרגשים מאוד.

.3

אף שאינני נוהגת לספר אודות אירועים שהתרחשו, כל המאורעות המסופרים כאן הם אמת לאמיתה. פגשתי את הספרדי דִּיגֶנוֹ-חולֶ'ה מוֹרָה, לפני חמש שנים בבית קפה, כברצלוונה. שיערו היה לבן כשג ועורו שחום מאוד, כמעט שחור. כל הבליטות והחידודים האלה הזדקרו עוד יותר. הייתי אומרת שהוא נראה כמו ג'וקר, אם לא כמו השטן בעצמו.

וכמובן, עדיין היה לו היופי המוזר הזה, אותו יופי שכנראה פשוט הרג את אוֹלָה. אבל מי יודע? גם אין צורך לפשפש בעניינים שאיש אינו יודע אודותם דבר. אוֹלָה נפטרה מדום לב, ביום קר, על ראשו של הר קטום, בתוך ענן, בזרועותיו של אהובה, כשהוא והיא אינם יודעים את נפשם מרוב אושר. כך היה. ואחרי זה לא הצליח חולֶ'ה להיזכר במראה שלה אף פעם בחייו.

בנוסף לכל התברר לי גם שחולֶ'ה היה ממוצא יהודי, מאנוסי ספרד. פרט זה אינו חשוב לעצמו, אבל היה חשוב לו לספר לי על כך, כיוון שבאתי מתל-אביב, וכיוון שזיכרון זה גם שרד וגם טופח במשפחתו הקאתולית במשך מאות שנים. ולמה? איש אינו יודע. חולֶ'ה משך בכתפיו כאשר שאלתי. ואם חולֶ'ה אינו יודע, מה אוכל אני לדעת? על כל פנים, חולֶ'ה סיפר לי את כל הדברים הללו – מוזר, גם השיחה הזו התנהלה בגרמנית – אינני דוברת ספרדית – ואף ההמשך שמיד יבוא. אם יקשה עליכם להאמין לדברים הבאים, הריני להצהיר על עדותי: במו עיני ראיתי את מה שאירע לידי ורגליו של חולֶ'ה. ועכשיו תשמעו מה בדיוק קרה לו, ואיך:

כן. ידיו של חולֶ'ה עברו תמורה ראשונות. זו לשון נקייה, כדי לא להפיל עליכם את עוצמת ומידת המפלצתיות של התמורה הזו. על כך שהדברים חורגים מכל סדר טבעי אין לי מה לומר לבד מ'ראיתי'.

זה התחיל ברכבת, בדרך הביתה מִנְאוּמְבוּרְג לֵאֶלִיקְנֶטְה, אחרי אותו ביקור בבית הוריה של אוֹלָה.

חולֶ'ה ישב ברכבת למדריד ובהה אל תוך זגוגית החלון. לנפץ את ראשו כנגדה, זו היתה משאלתו. אבלו היה נורא. קשה ממנו היתה תעלומת היעלמותה של אהבת חייו מזיכרונו, ובה־בעת הלך וגאה בליבו, ובכל רמ"ח איבריו, גודש האהבה הוודאי אליה. זו היתה סתירה קשה מנשוא. מעטים הם הרגשות הנוכחים בוודאות שאין למעלה ממנה כמו רגש האהבה. ומעטים הרגשות המכוונים החוצה באופן כה מוחץ, תמיד, ואך ורק אל האדם החד־פעמי, אשר הוא ולא אחר, בגופו, בקולו, בריחו, עורר אותם. והנה חולֶ'ה בוער, כלה בוודאות אהבתו, ואוֹלָה, אין לה ולו גם צל של זֶכֶר.

חול'ה עצם את עיניו. פלגי דמעות שטפו מטה על מדרונות לחייו, חלקן המשיכו בדרכן מטה, עולות ויורדות מעל פיקת גרונו, ניקוות בגומה המרווחת אשר במפגש עצמות הבריה הענקיות שלו, ומשם גולשות על חזהו, לתוך חולצתו, חלקן נספגות בבגדיו ועוד ועוד מהן יורדות, מתפלגות לכל הכיוונים על חזהו הצר והמשופע, ועוד מפליגות מטה. הנה אדם, לא צעיר, טוראדור בדימוס, עשרות שוורים קרסו תחת ידיו, מסעֵדן מצליח, מנהל אנשים, סקרן, קורא ספרות, לומד שפות, נוסע בעולם, דינמי ועדין הליכות, חי, מתאהב, מתאהב בגדול גם מעבר לנעוריו, לא איש מן הבכיינים: וחול'ה פשוט מירר בבכי וכבר היה רטוב לגמרי. הוא הביט מטה, אל שוקיו, מגניב מבטים לצדדים. רק זה היה חסר לו עכשיו, טוב-ליכם הרחום של שכניו לקרון.

השעה היתה ארבע לפנות בוקר. איש לא הסתכל עליו. כפות ידיו אדירות הממדים, על פרקיהן המפותלים, וכל עשר אצבעותיו הארוכות כל-כך היו פרושות על שוקיו, ציפורניו נעוצות במכנסיו. הוא התכונן בכפות ידיו. הן היו לחות ומבריקות, אור משונה בקע מהן. חול'ה הסתכל למעלה וכיבה את מנורת הקריאה. הוא הרכין את ראשו ושב לבהות בידיו באור העמום של הקרון המנומנם. ואז זה התרחש. אצבעותיו החלו לסגת אל תוך עצמן. הן הלכו והתקצרו במהירות מבהילה. תחילה נעלמו הציפורניים. חול'ה בהה בזוועה על התהליך. הוא הרים את כפות ידיו וניער אותן חזק באוויר. הישיבה הארוכה הזו, דם לא מגיע לקצוות שלך, האוויר בקרון תמיד דחוס. הוא שב לראות את ציפורניו. חול'ה הצמיד חמש אצבעות לחמש אצבעות ולחץ בחוזקה את ידיו. אחר פכר אותן ושיפשפן היטב. אחר פקק אותן, אחת אחת. מישהו בקרון רטן, זה מוכרח להיות בשעה הזו, הקנאקים האלה? חול'ה התנצל באדיבות הטבעית לו. הוא עצם את עיניו ונשם עמוקות. להשתחרר מכל זה, אמר לעצמו. עברתי דבר קשה. זה יעבור. היא תחזור. זה רק השוק. כשפקח את עיניו, קפא ליבו. כפות ידיו נעלמו כליל. במקומן, נחו לצידי ירכיו שני גֵדָמִים לבנים רכים, צורתם מעוגלת והם מכוסים כליל פלומה נוצתית לבנה.

את שאר הבעיות הקטנות שנוצרו באותה נסיעה אחסוך מכם. כרטיס לביקורת, כסף, תיק, ידיות... כל דבר פשוט היה בעיה איומה. חול'ה היה אדם קל תנועה, וכל קיומו בעולם, מתמיד, קיום של חיים ותושייה. הוא הגיע הביתה בלי עזרה. אבל מצבו המשיך להידרדר. תוך ימים אחדים נעלמו רגליו בצורה דומה; הן פשוט נספגו פנימה. רק ירכיו הדקות על פיקותיהן הבולטות – נותרו. עתה כרעיים, גם אלה הצמיחו פלומה נוצתית לבנה. האיש הזה, שהיה חץ מקשת, שהתרוצץ בזירות על פני ספרד כולה, הפך למעיין תרנגולת.

זהו הטורסו הציפורי שנותר מחולֵה, אותו פגשתי בברצלונה, בבית קפה, בשעת ערביים אפורה וערפילית במיוחד. רעמת שערותיו הלבנה סורקה לאחור והבליטה מאוד את שלל הגידים המפוסלים על רקותיו ואת עורו הזייתי השחור כמעט. הוא ישב בחליפה כחולה כהה ככיסא גלגלים מיושן. נראה שכסף רב כבר לא היה לו. רק תותבת אחת היתה לו, יד ימין. משהו זול, פיסול ירוד בסיליקון מזן בעל טקסטורה גועלית, יד של בובה הרכיבו לו. אבל הוא הסתדר. שיניו לא היו במצב טוב. מכל בחינה אחרת – האיש שכבר תיארתי. שתינו יחד קפה ושתי כוסיות קוניאק כל אחד. הוא סיפר לי את הסיפור הזה והתעקש לשלם בעד המשקאות. אז היטה את כיסא הגלגלים שלו והתגלגל במהירות מסחררת במורד הרחוב. בקצה הרחוב ניתק מכיסאו, פרח ונעלם. או כך היה נדמה לי.

בכלל, עלי להעיר, על אף חריגותו, הסיפור כולו פרח מזיכרוני. משוגעים, הוזים, בדאים ומתחזים רבים מאוד יצא לי לפגוש במסעותי. ברכבות, בתי קפה, בארים, ספריות, שמעתי סיפורים.

אתמול בלילה דיווחה כתבה ארוכה אודות הרצח הזוועתי שהתרחש בנס־ציונה; הרוסי, פושע לשעבר, אשר השתקם כרכב־מלצרים במסעדת פרמיר, הושפל בידי הבעלים אל מול כל העובדים באשמת גניבה של בקבוק וודקה והגיב בטבח הבעלים ומשפחתו; הוריו, אשתו ושני הילדים. הרצח תוכנן היטב, הסבירו. אחרי הרצח הלך לים ועישן סיגריה. משם נסע להוריו וסיפר להם מה עשה. אחר כך הלך אל אשתו וסיפר גם לה. שכבתי במיטה שלי ובכיתי על מר גורלו של הרוצח הזה. אז נזכרתי בחולֵה.